Uitvoeringstoets Proactieve dienstverlening
Deel A - Wetsvoorstel en Memorie van Toelichting (1/2)

Achtergrond

Het doel van proactieve dienstverlening is dat iedereen de inkomensondersteuning krijgt waar hij of zij recht op heeft. Om zo het risico op geldzorgen, armoede en schulden te verkleinen en daarmee bestaanszekerheid te vergroten. Uitkeringen en voorzieningen worden door huishoudens soms niet gebruikt. Met het wetsvoorstel Proactieve dienstverlening wordt beoogd om dit niet-gebruik van uitkeringen en voorzieningen te verminderen.

Deze uitvoeringstoets deel A is een toets op hoofdlijnen, op basis van het nu voorliggende wetsvoorstel en de Memorie van Toelichting; Deel B wordt een uitgebreidere uitvoeringstoets op basis van het wetsvoorstel inclusief lagere regelgeving.

Bevindingen

Gemeenten verwelkomen het wetsvoorstel

Het algemene beeld dat uit deze uitvoeringstoets naar voren komt, is dat gemeenten het wetsvoorstel Proactieve dienstverlening verwelkomen. Veel gemeenten proberen in de huidige situatie al om het niet-gebruik van regelingen terug te dringen door inwoners te wijzen op regelingen waar zij mogelijk recht op hebben. Zij lopen hierbij tegen (juridische) belemmeringen aan. Een wetsvoorstel dat de mogelijkheden voor het toepassen van proactieve dienstverlening vergroot, is voor veel gemeenten dan ook wenselijk.

Afbakening bij SUWI-partijen is te smal

Gemeenten zijn van mening dat de afbakening van het wetsvoorstel tot de SUWI-partijen te smal is. Hoewel UWV en SVB voor gemeenten belangrijke partijen zijn in het kader van proactieve dienstverlening, geven gemeenten aan in bepaalde gevallen ook specifieke (inkomens)gegevens nodig te hebben van andere partijen om te kunnen bepalen of een huishouden mogelijk recht heeft op een regeling. Gemeenten noemen met name de Belastingdienst en DUO als belangrijke partijen die meegenomen zouden moeten worden in dit wetsvoorstel.

Gemeenten zouden ook graag gegevens uitwisselen tussen verschillende afdelingen binnen de gemeente (ook buiten het sociaal domein). Voor gemeenten is het wenselijk dat het wetsvoorstel duidelijkheid biedt over de mogelijkheden van interne gegevensuitwisseling en waar nodig de ontbrekende grondslagen hiervoor levert.

Ook de uitwisseling met andere derde partijen (bijvoorbeeld gesubsidieerde ketenpartners zoals Stichting Leergeld en de Voedselbank) is wenselijk om de huishoudens in beeld te krijgen die geen gebruik maken van een gemeentelijke uitkering of voorziening.

Graag de mogelijkheid om ambtshalve te verstrekken

Veel gemeenten zien graag dat het mogelijk wordt om ambtshalve te verstrekken. Zij zien die mogelijkheid vooral bij regelingen die gebaseerd zijn op enkelvoudige criteria (bijvoorbeeld alleen op de hoogte van inkomen en/of vermogen). Ambtshalve verstrekken kan volgens gemeenten zowel bijdragen aan de effectiviteit als de efficiëntie van proactieve dienstverlening.

Als de gegevensuitwisseling goed is ingericht, kan dit proces grotendeels geautomatiseerd worden. Dit betekent dat er minder handelingen van medewerkers nodig zijn dan wanneer ambtshalve verstrekken niet mogelijk is. Medewerkers moeten dan immers nog contact opnemen met huishoudens, herinneringen sturen en de ingevulde formulieren in behandeling nemen. Ook hier is dus winst te behalen.

Aandachtspunten: organisatie en ICT

Gemeenten wijzen erop dat een juridisch basis voor proactieve dienstverlening weliswaar nodig is, maar niet voldoende om proactieve dienstverlening mogelijk en uitvoerbaar te maken. Aandacht voor organisatie en ICT is ook cruciaal. Hierbij noemen gemeenten specifiek een aantal punten:

- Goede samenwerkingsafspraken tussen de verschillende partijen die gegevens gaan uitwisselen nu: (UWV, SVB en gemeenten), over de wijze van gegevensuitwisseling, de gezamenlijke werkprocessen en onderlinge communicatie.
- Goede ICT-ondersteuning is cruciaal om proactieve dienstverlening goed uitvoerbaar te maken. Processen dienen zoveel mogelijk geautomatiseerd te worden. Dit beperkt de personele impact die dit wetsvoorstel heeft voor gemeenten. Gemeenten hebben hierbij ondersteuning nodig. De softwareleveranciers spelen hierbij voor gemeenten een belangrijke rol.
- Uniforme definities en criteria van bijvoorbeeld begrippen als ‘inkomen’ of ‘vermogen’, of de gehanteerde grenswaarden. Als deze verschillen per regeling, dan bemoeilijkt dit het proces van proactieve dienstverlening.

Uitvoeringstoets Proactieve dienstverlening
Deel A - Wetsvoorstel en Memorie van Toelichting (2/2)

Bevindingen (vervolg)

Is de kan-bepaling de meest logische keuze?

In het licht van bovengenoemde aandachtspunten vragen gemeenten zich af of de huidige inrichting van het wetsvoorstel als kan-bepaling een logische keuze is. Enerzijds biedt een kan-bepaling gemeenten de ruimte om eigen beleidskeuzes te maken. Anderzijds voorkomt een verplichting verschillen in dienstverlening tussen gemeenten (beter uitlegbaar aan inwoners) en biedt het meer mogelijkheden om processen te standaardiseren en te automatiseren. Tegelijkertijd is standaardisatie en automatisering een absolute randvoorwaarde voor gemeenten om een verplichte proactieve dienstverlening ook waar te kunnen maken.

Voldoende tijd en middelen en een planning voor implementatie

De impact op de uitvoeringskosten zal afhangen van de mate waarin:

- Proactieve dienstverlening kan worden geautomatiseerd
- Gemeenten hierin worden ondersteund
- Hierin kan worden samengewerkt met het UWV en de SVB.

Gemeenten vinden het belangrijk dat er een goede monitoring plaatsvindt of de programmabudgetten (BUIG-budget en Gemeentefonds) die zij ontvangen voor de uitvoering afdoende zijn om de eventuele meerkosten op te kunnen vangen.

Gemeenten hechten daarbij ook belang aan een duidelijke planning, zodat zij weten wat wanneer van hen verwacht wordt. Sommige stappen zullen meer tijd vragen, maar andere stappen kunnen al wel sneller gezet worden (het 'laaghangend fruit'). Duidelijkheid hierover voor alle gemeenten en andere betrokken partijen is van groot belang. Landelijke coördinatie hierop is en blijft dan ook gewenst.

Lees het volledige rapport op de kennisbank impactanalyses op **vng.nl**